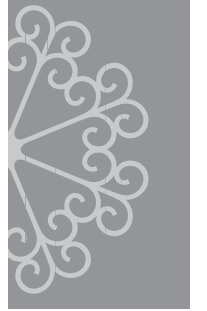

בית מדרש

423

בשבילי הפרשה

פרשת נח תשפ"א

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	5:57
Brooklyn, NY	5:45
Chicago, IL	5:36
Houston, Texas	6:24
Johannesburg, S. Africa	6:01
Lakewood/Deal, NJ	5:46
London, UK	5:34
Los Angeles, CA	5:50
Manchester, UK	5:38
Monsey, NY	5:44
Montreal, Quebec	5:36
Passaic, NJ	5:45
Toronto, Ontario	6:02
Yerushalayim	5:22
Zurich, Switzerland	6:05

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

נח

שופך דם האדם באדם דמו ישפך

ע' סנה' ל"ז ע"ב בן נח נהרג בדין אחד וכו' משום ר' ישמעאל אמרו אף על העוברין וכו' מאי טעמיה דר' ישמעאל דכתיב שופך דם האדם באדם דמו ישפך איזהו אדם שהוא באדם הוי אומר זה עובר שבמעיו אמו.

מיהו ל"ז בב"נ כמו שפירש"י "ובישראל עד שיצא לאור הער לם כדתנן במס' נדה (דף מ"ד ע"א) תינוק בן יום אחד ההורגו חייב היכא דקים ליה בגוויה שכלו לו חדשיו ואינו נפל".

ומבואר דישראל אין נהרג על עוברין. ונחלקו הראשונים בדין עובר לישראל, דלפי הרמב"ם משמע שהוא נפש ככל אדם ואסור להרגו מה"ת, אלא דאינו נהרג עליו וכמו שהביא הר"ן ראייה מהתורה דמחייב דמי ולדות אלמא אין חיוב מיתה, ולפי תוס' סנה' וחולין ורמב"ן באמת אינו נפש. ואכתי אסור להרגו מה"ת משום מי איכא מידי או מטעם אחר, וע' לקמן.

וע' רמב"ן נדה מ"ד שהביא דעת בה"ג דאפילו בהצלת עובר פחות מבן מ' יום שאין בו חיות כלל מחללין שבת. ונתקשה שם כיון דאין נהרג עליו כי אינו נפש, ודלא כרמב"ם, א"כ אמאי מחללים עליו מדין וחי בהם. ות' הרמב"ן דבאמת לא חשיב נפש אלא דמ"מ מחלל עליו את השבת דחלל עליו שבת אחת כדי שיקיים שבתות הרבה. וכתב באל"מ ח"מ ח"ב ס"ט ג' דלדבריו מה"ט גופה אסור מה"ת להרגו משום חלל עליו שבת אחת כדי שיקיים שבתות הרבה.

ויש להאריך טובא בתי' הרמב"ן דכפשוטו קשה דמבואר דביומא פ"ה ע"ב ליקי משם ר' שמעון בן מנסיא דפקוח נפש דוחה שבת דכתיב ושמו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, ומקשה שם אב"י דאשכחן ודאי ספק מנלן. וכאן לכא' מתירין הצלת העובר אפילו בספק כמו שאר הצלה בשבת. ובאמת לשון הרמב"ן ה"ל (וכן בתורת האדם עמ' כ"ט) הוא "אמרה תורה חלל עליו שבת אחת שמא ישמור שבתות הרבה" וצ"ב. והאריכו האחרונים דס"ל לרמב"ן דקרא וחי בהם מגלה על דין חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה אפילו במקום ספק. מיהו קשה א"כ אילו היה ודאי שהמציל בשבת לא יוכל לשמור שום מצוה, לא יהא היתר פיקוח נפש. וע' מג"א ש"ו סק"ט גר"ז.

ומצינו בפ' שמונת, ויקרא פירעה למילדות העבריות. וע' מהרש"א סנהדרין ל"ז ע"ב אמאי לא עשה בעצמו, כי בישראל אין נהרג על העוברין, וכ"כ פרשת דרכים ופנים יפות וח"ס.

ויש להעיר לפי ה"ל דעת הראשונים דמ"מ אסור מה"ת. ולכא' ל"ל דמ"מ כיון דאין נהרגין עליו לכן אין בו דין יהרג ואל יעבור משא"כ לבני נח, ועמש"כ במק"א.

זכרי רבותינו

ויקה שם ויפת את השמלה (ט, כג)

אין כתיב כאן ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכו בניו לקבורה (רש"י).

לכאורה יש להתבונן, הרי שניהם עשו את אותה מצוה, ומדוע יפת זכה לשכר רק בעולם הזה ואילו שם זכה לשכר גם בעוה"ב וגם בעוה"ב?

ביאר מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל: מהשכר שקיבל שם על שני תאמץ במצווה אנו למדים יסוד עצום, אין ערוך לגודל מעלת המתאמץ במצוה, ולא זו בלבד אלא שהמצוה נקראת על שמו. ואין הדבר תלוי לא בכשרונות ולא בייחוס, אלא כל המתאמץ יותר יצליח יותר, רק כך אפשר לצמוח מתמידים ושקועים בעסק התורה.

זכרי הימים

כל אחד יכול לגדול לתלמיד חכם

למחרת הלווייתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל [נ"א במרחשון תשע"ב], הגיע נחם את בני המשפחה אברך תלמיד חכם.

סיפר האברך שכל הלילה הוא בכה. הוא נזכר ביום שהגיע להתקבל לישיבה. בכיסו הייתה המלצה מראש הישיבה שלו בחו"ל. בהמלצה נרמז בין השורות שהוא חלש בכישרונותיו והישר גיו. כך הוא נכנס למרן רה"י זצוק"ל בחשש גדול שמא לא יתקבל לישיבה.

אולם, לא רק שרה"י קיבל אותו במאור פנים והכניס אותו לשורות הישיבה, יתירה מזאת, מרן רה"י התייחס אליו כתלמיד חשוב,

ודאי שכדי להצליח צריכים לסייעתא דשמיא, וסייעתא דשמיא אינה נקנית אלא על ידי תפילה, אך גם בתפילה ניכרת מעלת המ תאמץ, יש המתפלל כמצות אנשים מלומדה וכפי הרגלו, בלא שימת לב וכוונה מיוחדת, ויש המתאמץ לכוון בתפילתו. ובודאי המתאמץ יגיע למעלות גדולות בתפילתו.

כן הוא גם בלימוד המוסר, אם מתאמצים לקנות יראת שמים, זוכים להגיע למדרגה גבוהה ביראת שמים.

דבר זה בדוק ומנוסה, ורואים זאת בחוש. רק בחור שמתאמץ מצליח בלימודיו, ומי שאינו מתאמץ לעולם לא יצליח. ולהתאמץ פירושו לאמץ את כל כוחותיו. כל אחד יודע ומכיר את כוחותיו, כמה הוא יכול להתאמץ, ועלינו לדעת כי את עיקר המאמצים יש להשקיע בדבר החשוב ביותר, והוא התמדת הלימוד וניצול הזמן, כי הזמן הינו כלי נפלא מאוד.

קירב אותו מאוד, עודד אותו בלי הפסק, דאג לו לחברותות טובים שילמדו אותו, ואף למד אותו בעצמו בחברותא, תוך שהוא מנצל זאת להחזיר בו כל הזמן את ההכרה שהוא יכול ומסוגל לצמוח לתלמיד חכם.

עידוד זה גרם לו להחשיב את עצמו, הוא השקיע בעמל התורה ונעשה תלמיד חכם. ואמר שהוא מייחס את כל תורתו לזכותו של רבינו.

אמונה זו שכל אחד יכול לגדול לתלמיד חכם הייתה נר לרגליו של מרן רה"י זצוק"ל. בדרך זו נתן אמון ועודד רבות את תלמידיו הרבים ונטע בהם את האמונה כי הם מסוגלים לכך. רבים מבני הישיבה סיפרו שכל צמיחתם היתה כשראו כמה רה"י מחשיב אותם, מאין מין בכוחותיהם וביכולתם.

נלב"ע בי"א במרחשוון תשע"ב
תנצב"ה

גדול תלמוד המביא לידי מעשה

למיתה בזמנו - בזקנתו, כפי שהבהמה סופה לשחיטה בזמנה. אולם מכל מקום כולם עומדים למיתה גם קודם זמנם וסופם, האדם בחטאו והבהמה לפי המקרה, ולכן אשרי אדם שגדל בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו.

העמל בתורה שקוע ברוב טובה ואינו חש בכל היות העולם

אולם הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל ביאר דברי הגמרא הללו, שלכל אדם ואדם יש את ספר איוב הפרטי שלו, צרות מרובות, קשיים שעולים בפניו לעיתים קרובות, ופעמים ידמה לו שסאת ייסוריו גדולה מזו של חבריו ומתאונן בליבו על שדוקא אצלו נתאספו כל הצרות והקשיים. ולכן ניחמו רבי יוחנן ואמר לו, שלא יחשוב שסאת ייסוריו מרובה משל כולם, שכן כל אדם עומד למיתה. והדברים תמוהים, אם כוונתו לנחמו על ייסוריו במה שכל אדם מתייסר ועומד למות, מהו שמוסיף לנחם לאחר מכן ולומר "אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם", וכי איזו נחמה היא זו.

ונראה בביאור הדברים, על פי דברי המשנה באבות (פ"ו מ"ג) "ואין טוב אלא תורה" וכפי שביאר האור החיים (דברים כו, יא) "שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם", הרי שאדם העמל בתורה בכל כוחו אינו נותן ליבו לכל הבלי העולם מחמת שהוא שקוע ברוב הטובה של לימוד התורה, ומעתה יש לומר שזהו שניחמו רבי יוחנן את אותו שגדל בתורה, שאף ששקוע בצרותיו ואפוף בייסוריו, מכל מקום כיון שעמלו בתורה נמצא הוא שרוי ברוב טובתו של הקב"ה וממילא אינו חש בהן. דברי האור החיים הק' הם נפלאים ביותר ומחזקים כל לב רפה, וחובה לחזור עליהם כל יום ויום, ואילו היה זה בידי הייתי קובעם כחלק מנוסח התפילה.

עומדים אנו כעת לקראת לימוד מסכתא ב"ק, ועלינו לדעת שעל ידי לימוד מסכת זו אפשר לגדול לתלמידי חכמים גדולים שכן יש בה הרבה לומדות. ואני עומד ומתחנן בפניכם, יש בכל בתי המדרשות ב"ה הרבה עמלים בתורה, אבל היכן הם התלמידי חכמים, היכן הם הגדולי ישראל, כל ראשי הישיבות בעבר ובהווה צועקים על שלא מספיקים, אני רוצה להגיד דבר חשוב מאוד, אולי אין זה יפה, אבל רואה אני חובה לומר זאת, תלמידים חושבים שהרבי אשם במה שהוא לומד לאט, אבל אני אומר לכם, אתם אשמים, אם כל תלמידי השיעור היו ניגשים לרבי, או שהיו שולחים אליו משלחת לבקש שרוצים ללמוד ולהספיק הרבה בכדי לגדול ת"ח, ודאי גם הרבי היה מסכים בשמחה, שהרי אין בזה כל סתירה להעמקה וללימוד בעיון. והש"ת יערה עלינו רוח ממרומים, ללמוד ללמד לשמור ולעשות. ונזכה על ידי כך שיהיו כל מעשינו גדולים ומרוממים, מעשים שבאים אחר "ללמוד", וכל מעשה ומעשה יהיה נחשב ומקובל לרצון לפניו יתברך.

יש איסורין בדברים המותרין ואם יש היתר בדברים האסורין שממילא יוכל לדעת את המעשה אשר יעשה, ולכן אין מספיקין בידו אלא כפי כוונתו, היינו ללמוד וללמד בלבד ללא שיכול להביא את לימודו לידי מעשה. אולם מי שכוונתו לעשות, היינו לעיין ולפלפל הרבה באסור והמותר, לעמוד על אמיתות הדברים ולנהוג על פי האמת, נמצא ממילא שלמד על מנת לעשות שכן כל מחשבתו היא להגיע אל המעשה האמיתי. ולכן מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. וביאר זאת רבינו ירוחם (שם) על פי דרכו שרק מעשה המגיע לאחר לימוד הוא בכלל מעשה, וממילא הלימוד על מנת לעשות אין כוונתו לדעת את המותר והאסור בלבד, שכן על מנת לעשות מעשה ולו הקטן ביותר צריכים לדעת לפלפל וליגע בכל התלמוד, ולטרוח להגיע אל האמת כמה ימים ושנים. נמצא שאם הגיע לכלל מעשה הרי בכלל זה כבר הגיע לדרגה של ללמוד וללמד, ולכן מספיקין בידו גם ללמוד, גם ללמד וגם לשמור ולעשות.

מעתה מבואר היטב תורף ענין זה שנצטווה נח לבנות התיבה כולה לבדו בלא שישכור פועלים לשם כך, שכיון שמעשה הבניה על ידי נח גדול לאין שיעור מבנין על ידי משהו אחר, משום שעשה את מעשהו לאחר שהתעלה בלימוד מפני צדקותו בעוד ששאר האנשים היו עושים זאת ללא לימוד תורה, לכך הטיל הקב"ה את מעשה בניית התיבה על נח לבדו למרות הקושי הגדול שהיה כרוך בדבר.

ועל פי זה נראה לפרש, את המבואר בתנא דבי אליהו רבה (פכ"ה) "שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב" שהנה הרי לכאורה יש להבין מהו הדבר המיוחד במעשה האבות עד כדי שחייב אדם לשאוף שמעשיו יגיעו למעשיהם, אמנם על פי זה מבואר היטב משום שמעשה האבות הוא מעשה באיכות שנעשה לאחר הלימוד, ולכן חייב אדם לשאוף שגם מעשיו יגיעו למעשי אבותיו.

מעלות לימוד תורה נאמרו על הלימוד ברוב עיון

העולה מן הדברים, שרק הלימוד בעיון מתוך עמל רב וביורו כל הפרטים הוא הלימוד האמיתי המביא לידי מעשה. ופשוט לפי זה שכל מעלות לימוד התורה, מתיקותה ועריבותה, נאמרו רק על הלימוד בעיון, דהנה איתא בגמרא (ברכות יז, א) "רבי יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים, אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם". ויש להבין בדברי הגמרא הללו, משום מה אמר רבי יוחנן את דבריו רק לאחר שסיים את ספר איוב, ולא אמר כן בסיום ספרים אחרים. אמנם כבר רש"י פירש שאין כוונת הגמרא לומר שאמר את דבריו לאחר שסיים את ספר איוב אלא אמר זאת על שם שאיוב נפטר בשם טוב. ובמהרש"א ביאר באופן אחר, שכיון שענינו של ספר איוב הוא מיתת אדם וייסוריו בחייו, לכך אמר שסוף אדם

"אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח", וברש"י "יש מרבתינו דורשים אותו לשבח כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי לפי דורו היה צדיק ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום" (בראשית ו, ט).

בניית התיבה הוטלה על נח בדוקא

בדברי חז"ל מבואר, כי למרות שנחלקו רבותינו אם נח נדרש לשבח או לגנאי ביחס לבני דור אחר, מכל מקום לכולי עלמא היה צדיק. והנה כתב אברבנאל (שם, יד) שנאמר "עשה לך" ללמדנו שנח נצטווה לעשות את התיבה בעצמו וללא שישכור פועלים אחרים לשם כך. והדברים טעונים ביאור, מדוע הטיל עליו הקב"ה את בניית התיבה שהיא מלאכת בנין קשה ומפרכת, הלא הוא היה יכול לצוות עליו שיעשה את מעשה התיבה אף על ידי פועלים שסייעוהו בכך. ובפרט, שטרחתו הגדולה לא נסתיימה בבניית התיבה בלבד שהרי אף לאחר מכן הוא טרח ועמל במאכל בעלי החיים, וכפי שמצינו במדרש (תנחומא נח, ט) "אמר רבי לוי כל אותן י"ב חדש לא טעם טעם שינה, לא נח ולא בניו, שהיו זקוקין לזון את הבהמה ואת החיה ואת העופות", ומדוע ראה הקב"ה להטיל עליו בדוקא את המלאכה המפרכת של בניית התיבה.

רק מעשה הנעשה לאחר לימוד הוא בכלל מעשה

איתא בגמרא (קידושין מ, ב) "תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה", והתמיהה עולה מינה וביה, אם כל מה שגדול תלמוד הוא משום שמביא לידי מעשה, נמצא שמעשה במהותו גדול מתלמוד, ואיך אמרה הגמרא שתלמוד גדול. וחיידר רבינו ירוחם (דעת תורה מאמרים, סוף פ' נח) חידוש נפלא, שאין דין מעשה הנעשה לפני תלמוד כדין מעשה הנעשה לאחר התלמוד. שכן מעשה הנעשה קודם שהאדם העפיל למדרגה גבוהה על ידי הלימוד אינו חשוב ולא כלום, ורק אם נעשה לאחר שהאדם למד תורה והתעלה, הרי הוא בכלל מעשה. נמצא שרק לאחר התלמוד המעשה נהיה בכלל מעשה, ומעתה מבוארים דברי הגמרא, שכיון שרק מחמת התלמוד עצמו נהיה המעשה ל'מעשה', ממילא נמצא התלמוד גדול יותר.

המגיע לדרגת לימוד על מנת לעשות הגיע ממילא לדרגת לימוד וללמוד

שנינו באבות (פ"ד מ"ה) "הלימוד תורה על מנת ללמד, מספיקין בידו ללמוד וללמד, והלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות וביאר רבינו יונה (שם) את דברי המשנה, שאין כוונתה לומר שהלומד על מנת ללמד אין כוונתו לעשות, שכן לאדם זה אין מספיקין לא ללמוד ולא ללמד, אלא כוונת המשנה לומר שברצונו לדעת את הדבר האסור והמותר כפשוטו, אולם ללא שיטרח ויעיין בזה אם

Seeing the Hidden

Harav Hagaon Yehuda Wagshal shlita

This week, instead of speaking about the *parashah*, as we usually do, I would like to share something that I learned from the *tefillos* of the *yamim tovim* of Tishrei. This is not really out of place, because as soon as these *yamim tovim* were over we begin the season of *geshem*, first by saying *ותן טל ומטר* and shortly thereafter by asking *משיב הרוח ומוריד הגשם*.

The reason why we ask for rain at this time of the year is, obviously, that this is the time when the earth needs rain in order to produce good fruits. But the concept of *geshem* is really a continuation of the *yamim tovim* of Tishrei, because, as Rashi teaches in Parashas Bereishis, the earth holds within it the potential to produce fruits, but in order for it to do that it needs *siyatta d'Shmaya*. That help from Above comes in the form of rain, which helps the fruits emerge from the earth, *מהכח אל הפועל*. The concept of rain, then, represents the help from Heaven that brings forth the earth's potential. Similarly, throughout the *yamim tovim* of Tishrei, with our *avodah* and *tefillos* we planted the seeds for the entire year, and now we need those seeds to grow and emerge *אל הפועל* — we need to awaken the *siyatta d'Shmaya*, the spiritual "*geshem*," to help us realize that potential and bring forth those "fruits."

With this in mind, I would like to share an insight into the *tefillos* of the *yamim nora'im*.

Testing Our Hearts – Good or Bad?

In the *tefillos* and *piyutim* of Rosh Hashanah and Yom Kippur, we emphasize both the *middas hadin* of Hakadosh Baruch Hu as well as the *middas harachamim*. We mention the *middas hadin* to make us recognize the severity of the *din* and get us scared, and the *middas harachamim* is what we rely on to be *zocheh* in *din*. For example, in the *piyut* that begins with the words *לקל עורך דין* we find both aspects. The words that follow — *לבוהן לבבות ביום דין, לבוהן לבבות ביום דין*, — emphasize the *middas hadin*, as they convey that Hakadosh Baruch Hu examines our hearts and reveals our depths. If Hashem is really looking into the depth of our hearts, who can say

that his heart is pure enough to pass Hakadosh Baruch Hu's examination? Later in the *piyut* we say *לצופה נסתרות בדין*, expressing that Hashem looks at all our hidden, secret things. Who's not scared when he knows that all his secrets are revealed before Hakadosh Baruch Hu? These ideas would seem to be coming to create fear and remind us of the *middas hadin*.

On the other hand, elsewhere in that same *piyut* — in most of the *piyut*, actually — we emphasize the *middas harachamim*: for instance, *לעושה חסד, לחומל מעשיו*.

I noticed something interesting, however. During the *hakafos* of Simchas Torah, we say: *אלקי הרוחות הושיעה נא בוחן לבבות הצליחה נא*. Now, we would expect that when we ask Hashem to save us and grant us success, we would emphasize His *middas harachamim*. But *בוהן לבבות*, as we noted, would seem to be a manifestation of *middas hadin*, so how can we say that in the *zechus* of Hashem examining our hearts, He should grant us success? We would think that in order for us to ask Hashem *נא הצליחה*, we should ask Him not to look so carefully at our hearts and not to examine how altruistic our motives are, but rather to look only at our good deeds! In what way is *בוהן לבבות* a *zechus* for success?

We see from here, I think, that *בוהן לבבות* is indeed a manifestation of Hashem's *middas harachamim*, not *middas hadin*. And that's because in the *pnimiyus* of every Yid, deep down in his heart he wishes to come close to Hashem and do what Hashem wants, as the Rambam teaches in Hilchos Geirushin. But there are many layers covering that heart, layers of *yetzer hara* that prevent him from doing what he really wants deep down. Although at times we see Yidden who are not behaving properly, that doesn't mean that the core of a Yid is ever bad. Accordingly, when we say, during the *hakafos*, *בוהן לבבות הצליחה נא*, we are expressing to Hashem that even if externally not everything we did was good, He should be *בוהן לבבות* and look deeply into the core of our hearts, where He'll see purity and a desire to be close to Him. And in that *zechus*, *נא הצליחה*. That's *middas harachamim*.

This, I believe, sheds light on the *piyut* of דין עורך לקל: it means that Hashem is like our lawyer, the advocate who comes to help us in our judgment. Just as most of the descriptions in that *piyut* are about *middas harachamim* — לחומל מעשיו, etc. — the descriptions of גולה, בוחן לבבות, עמוקות, and צופה נסתרות, are references to *middas harachamim*, for we are saying that Hashem penetrates through the layers that cover our heart and looks straight into the depths of our heart, which is pure. When we say that Hashem looks at our hidden secrets, it doesn't necessarily mean our bad hidden things. Often, we see a person who's acting improperly, and might even look like a total *rasha*, but who knows the נסתרות? Who knows what he went through in his life, what kind of family he came from, and what caused him to reach this low *madreigah* where he seems to be doing such bad things? The fact that Hashem gazes at these hidden secrets is also a function of *middas harachamim*, for he doesn't just look at a person's bad actions — he also looks into the depths of what's causing those actions and what happened to him that prompted him to act this way. While these considerations do not exempt a person of accountability for his actions, Hakadosh Baruch Hu, in His *rachamim*, doesn't just look at the act, but He considers what's behind it as well. Accordingly, all of the descriptions in the *piyut* of דין עורך לקל are coming to evoke *middas harachamim*.

When You Are the Judge

This idea has practical ramifications as well, as reflected in the following story, which I saw in the sefer *Eitzos V'hadrachos Chelek Bais* by Rav Yankel Greenwald Shlita. Toward the end of Rav Shach's life, when he was already very weak, members of the *hanhallah* of a certain yeshiva came to ask him what to do about a bachur in the yeshiva who was doing very bad things. The *hanhallah* members had already met and decided that there was no choice but to expel him from yeshiva, but before taking that major step they decided to consult with Rav Shach, just to make sure. After they described his behavior, Rav Shach asked, "What is the *shalom bayis* like in his home?" They looked at each other and said, "We don't know, but what does this have to do with *shalom bayis*? We're talking about a boy who did all these terrible things!"

"What is the *parnassah* situation in his house?" Rav Shach continued.

Again, they looked at each other and responded that they didn't know. "But what does *parnassah* have to do with anything?" they wondered. "We're not coming to collect money!"

"What type of kids live in his neighborhood?" Rav Shach then asked. "Who is he hanging around with when he's home from yeshiva?"

The *hanhallah* members did not know the answer to that question, either.

"You want to send this boy away from yeshiva and you have no idea what's going on in his life?" Rav Shach asked.

They left feeling distinctly uncomfortable.

A *gadol* like Rav Shach knows how to emulate the ways of Hashem, and doesn't just look at a person's external actions, but is נסתרות, צופה, probing what's behind those actions. The end of the story was that the *hanhallah* members went back and checked out the three things Rav Shach had mentioned, and sure enough the *shalom bayis* in the boy's home was terrible — his parents were in middle of a bitter divorce. There was no *parnassah*, either, and the boy had some neighbors that he hung around with when he didn't have yeshiva who were a bad influence on him.

This is similar to what Hakadosh Baruch Hu does, and this is how the *middas harachamim* is evident through גולה, עמוקות, בוחן לבבות, and צופה נסתרות.

We are commanded to follow Hakadosh Baruch Hu's ways — והלכת בדרכיו — and now that we're starting the winter, which is the time to bring everything that we learned from the *yamim nora'im* הפועל אל המכה, this is definitely something we should bear in mind: not just to judge on the basis of what we see, but to know that there's a lot more deep down in the *levavos*, in the *amukos*, in the *nistaros*, that we don't know about and that can cause people to act in a certain way. If we follow Hashem's ways in this area, our whole approach would certainly be much different.

We should be *zocheh* that all the seeds that we planted during the *yamim nora'im* should produce beautiful, sweet fruits during the entire year ahead of us.

In light of the seriousness of the medical condition
of our beloved Mashgiach Hagaon Harav

אהרן דוד בן צביה לאה

we are asking all alumni and friends of the Yeshiva
to join with us in storming the heavens with increased
Torah and Tefillah

and in the zechus of the Limud Hatorah and Tefillas Rabim
may HKBH send him a *refuah shelaima*,
besoch she'ar cholei amo Yisroel